

Til
Miljødirektoratet

Viser til høringsnotat av 20. juni 2020 fra Miljødirektoratet om «forslag til nye forskrifter for fiske etter anadrome laksefisk i sjø og vassdrag»

Reguleringen av fiske etter anadrom laksefisk skal nå revideres for kommende 5-års periode. Det er beskatningsråd fra Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) som legger grunnlaget for hvordan Miljødirektoratet regulerer beskatningen av anadrome arter.

Den foreslåtte reguleringen for å oppnå økt beskyttelse av små villakspopulasjoner vil ramme sjølaksefiske svært hardt på den ene siden samtidig som gevinsten for villaksen på den andre siden vil være svært liten og høyst usikker.

Basert på den positive utviklingen i laksepopulasjonene de siste årene, stiller NSF seg uforstående til hvorfor det vurderes å innføre så strenge reguleringer som det her er snakk om. Spesielt urimelig og lite tillitsvekkende blir det når føringene fra KLD om strengere tolkning av føre- var prinsippet kun skal gjelde for fiske i sjø.

Det er stor bekymring for at foreslåtte reguleringer ikke gjøres av hensynet til villaksen, men at tiltaket er politisk motivert. Miljøverndepartementet synes brukt som et verktøy for at sportsfiskeinteressene skal oppnå sitt ønske, få laksen for seg selv.

Grunneierrettigheter

Fisket i sjø er knyttet til en grunneierrett på linje med grunneierrettigheter langs elv. Det vil si at retten til å høste laks i havet er matrikulerte rettigheter som en må betale for ved kjøp av en gård med rettigheter til fiske etter laks i sjøen.

Tillatt fisketid i sjøen har gradvis blitt betydelig innkortet, og til dels forskjøvet ut av sesongen for innsiget av laks til kysten, med den konsekvens at stadig færre deltar i dette fisket. Fangststatistikken viser at det i realiteten har skjedd en omfordeling av villaksressursen fra sjø til elv, og dermed en urettmessig verdiforringelse av grunneierrettighetene i sjø, til fordel for elveeiere. Dette til tross for at en forutsetning for innstramningene som ble innført i sjølaksefisket fra 2008 var at byrdefordelingen mellom sjø og elv skulle være lik. Byrdefordeling ble konklusjonen etter 2 møter på Statsminister Jens Stoltenbergs kontor våren 2008. Slik NSF ser det er det likevel sjølaksefisket som har tatt den største byrden i perioden etter 2008. Realiteten er at man tapper kystnorge for verdier.

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hannesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL)

VRL er oppnevnt av Miljødirektoratet og har som en av hovedoppgavene å beskrive bestandsstatusen for laks og gi råd om beskatningsnivået. Rådets siste rapport *Status for norske laksebestander* i 2020 (rapport 15) viser, slik NSF ser det, at reguleringsregimet som har vært ført de siste årene har hatt ønsket effekt. I rapporten står det på side 7 at forvaltningsmålene for perioden 2016-2019 for de 201 bestandene som var målt var «nådd eller sannsynligvis nådd for 91 % av bestandene.»

VRL skriver videre på side 7

«Det har vært en klar forbedring i oppnåelsen av forvaltningsmålene siden 2009, med en markant økning i antall og andel bestander der målet var nådd».

På side 74 under punkt 7.1.7 i rapporten står det at videre at:

«Kunnskapen om overbeskatning som trusselfaktor er god, og usikkerheten om framtidig utvikling er lav»

Det følger videre på side 74

«Forvaltning basert på gytebestandsmål og påfølgende innstramminger i både sjøfiske og elvefiske medfører at det nå er sannsynlig at beskatningen i de fleste norske vassdrag baserer seg på høsting av et overskudd, og dermed ikke truer bestander eller produksjon.»

Til tross for den positive utviklingen på gytebestandsmål oppnåelse spesielt de siste 5-6 årene, ønsker mange å svartmale situasjonen for villaksen. Beskatningen i sjølaksefiske i dag baserer seg i all hovedsak på bestander som har et overskudd, altså elver hvor man har maksimal produksjon og i tillegg har et overskudd. Hvilken annen art har en tilsvarende beskyttelse i dagens naturforvaltning?

En stor svakhet ved tilrådingene fra VRL er at rådet gir faglige råd etter mandat fra Miljødirektoratet. Det vil si at når Miljødirektoratet får pålegg fra KLD, i dette tilfellet strengere tolkning av før- var prinsippet, gjeldene kun for sjø, så gjør VRL det de får beskjed om, men det er ikke dermed sagt at det er nødvendig ut fra et bevarings/biologisk perspektiv. Resultatet er etter NSF sin vurdering at VRL blir et politisk verktøy, ikke det uavhengig vitenskapelig rådet det fremstilles som.

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hammesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---

Faglig grunnlaget

Vitenskapelig råd for lakseforvaltning (VRL) har frem til nå gitt sin rådgiving om tilstand av laksepopulasjonene ut fra oppnåelse av gytebestandsmål og forvaltningsmål for 198 bestander 2015-2018. Som et mål på tilstanden for de øvrige 250 bestandene, som hovedsakelig er mindre laksebestander, bruker nå VRL en forenklet klassifisering basert på data helt tilbake til perioden 2010-2014. Det er disse små bestandene som KLD mener sjølaksefiske er en trussel mot. VRL påpekte at det ikke var tid til å oppdatere vurderingene med data etter 2014 for denne rapporten. Dataen som brukes er dermed ikke oppdatert i forhold til dagens situasjon.

VRL har satt grensen for definisjon av **små bestander til et gytebestandsmål på under 20 hunner**. En bestand av denne størrelsen er for liten til at den kan bevare sin genetiske integritet over tid. De vil naturlig dø ut fordi de er for små. **VRL poengterer at de har beholdt disse som bestandsenheter fram til deres relasjon til større nabobestander har blitt avklart. NSF stiller spørsmål ved om det er riktig å sette grensen så lavt som 20 hunner når det i det hele tatt er usikkert om det her er snakk om egne levedyktige bestander. Videre virker det lite faglig fundert at regulering av disse bestandene bare skal skje i sjø når beskatningen av dem like godt kan skje i elv.**

NSF mener det er behov for en grundigere gjennomgang av bestandsgrensen satt av VRL.

Det er en grunnleggende svakhet ved departementets føringer i brev av 17. desember 2019 at det ensidig fokuseres på fiske på blandede bestander i sjø og overhodet ikke nevnes at dette også gjelder for fiske i elv.

Dette gir inntrykk av at hensynet til vern av små eller svake bestander ikke er det sentrale.

Grunnlaget for regulering av sjølaksefiske er at det er en «teoretisk sannsynlighet» for at sjølaksefiske kan skade sårbare eller truede bestand. Det finnes ingen undersøkelser som underbygger denne påstanden. Flere store elver har små sidevassdrag som teoretisk kan ha en genetisk adskilt bestand/populasjon, en unik smålaksepopulasjon med ukjent status, kanskje øverst i vassdraget. Har Miljødirektoratet planer om å bruke føre-var prinsippet på samme måte når det gjelder regulering i elver?

Det er også svært vanlig med «feilvandring» i laksebestandene. Forskning viser at feilvandringen mellom vassdrag ligger på mellom 3-20 %. Det er også godt dokumentert at villaks går opp i flere elver før den finner «hjemmelva» den skal gyte i. Hvordan kan en da være sikkert på at elvefisket ikke fisker på truede bestander?

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hammesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---

På side 17 under punkt 3.2 i rapport 14 påpeker VRL følgende:

«På den annen side har våre analyser vist at smålaks generelt er mer fangbar enn større laks i elvefisket».

Som eksempel kan vi tenke oss et stort laksevassdrag som ligger nært et lite vassdrag som er definert som truet. Kan en da være sikker på at laksen fra det lille vassdraget ikke går opp i det store vassdraget i et år med tørkesommer? Hvis en antar at den gjør det, vil den truede laksen gå opp i en stor lakseelv med 3 måneders fiske, døgnet rundt. Den samme laksen beskattes ikke i sjølaksefiske fordi snittvekta er for liten. Kilenøter har en maskevidde som ikke fanger fisk under 1,5 kg. Vil myndighetene tolke føre-var prinsippet like sterkt i den situasjonen?

Forskjellsbehandling

Det skaper ikke troverdighet i behovet for regulering når myndighetene på den ene siden foreslår å regulere bort sjølaksefiske, men samtidig tillater at oppdrettsnæringen kan forårsake inntil 30 % dødelighet på utvandrende smolt. Hvor kommer vernet av små bestander inn her? Lusa vet ikke om smolten tilhører en truet eller sårbar elv. Likeledes foregår det et ukontrollerbart fiske på sjøørret i havet med stang, sjøørret som gjennom nyere forskning har vist seg 3 ganger mer genetisk avgrenset en villakspopulasjonene.

Hadde en virkelig ment at reguleringene var av hensyn til villaksen hadde en også, som det er gjort med sjølaksefiske, innskrenket fisketid i de store vassdragene både i starten og slutten av sesongen.

Samfunnsøkonomi

Det er godt kjent at det fra elveinteressentenes side til stadighet blir argumentert med at laksefiske i elvene gir større verdiskaping enn sjølaksefisket. Dagens reguleringer i sjølaksefisket minimaliserer mulighetene for å utnytte potensialet for verdiskaping i sjø. NSF opplever at forvaltningsmyndighetene snakker ned verdien av sjølaksefiske og benytter opplysninger om verdier på villaks som er lite representativ for dages verdi. Lite snakkes det om priser på røkelaks på 1100,- kr. pr kg og fersk villaks i ferskvaredisken til 450,- pr. kg. Uansett er den samfunnsøkonomiske diskusjonen lite relevant hvis en sammenligner med verdiskapningen i oppdrettsnæringen.

For å belyse det som har med grunneierrettigheter i denne saken å gjøre kan det trekkes en parallell til jakt på elg, Den er på linje med laksen fredet men det åpnes for jakt. Det vil neppe bli tilfellet at KLD i fremtida vil frata grunneiere som jakter på egen grunn sine rettigheter, med begrunnelse i at det ikke er samfunnsøkonomisk, sammenlignet med en jaktrett solgt til høystbydende.

Blanda bestand

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hannesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---

Det er ikke dokumentert eller sannsynliggjort at sjølaksefiske på såkalt «blandede bestander» utgjør noen trussel mot laksebestander. Sjølaksefiske har har pågått med forskjellige innretninger siden 1100 tallet. På tross av at beskatningen var vesentlig høyere enn i dag, finnes det ingen dokumentasjon på at sjølaksefiske har utryddet små og sårbare bestander. Hadde sjølaksefiske hatt den negative påvirkningen det hevdes, ville disse bestandene vært utryddet for lenge siden.

Sjølaksefiske med faststående redskap har pågått siden midten av 1800 tallet og har vist at det er bærekraftig over tid.

Begrepet «blandede bestander» blir i mange tilfeller en konstruert problemstilling som brukes av elveinteressene for å begrense fisket i sjø. Begrepet ble opprinnelig tatt i bruk for å begrense beskatning på andre nasjoners laks. NSF mistenker således at en bruker stenging av smålakseelver som alibi for harde reguleringer av sjølaksefisket.

Vi synes det er underlig at kravet om strengere tolkning av føre-var prinsippet ikke har kommet tidligere hvis KLD virkelig var bekymret for at de minste bestandene var truet av sjølaksefiske.

Miljøaspektet

Dagens høsting av villaks i sjø er bærekraftig. I større grad enn på veldig lenge skulle en forvente at bærekraftig høsting av en fornybar ressurs, til mat, skulle bli hensyntatt. Likeledes skulle man tro at miljøavtrykket, som i sjø er mye lavere enn avtrykket av fiske i elv, burde vektlegges mer.

Levende kystmiljøer var begynnelsen til bosetting i Norge. Vi ser på sjølaksefiske som et kulturelement også i fremtidens kystnorge. Vi ønsker å bevare disse tradisjonene gjennom utøvelsen av en beskatning som er bærekraftig.

Den eneste måten det norske folk kan få tilgang til villaks på er fra et sjølaksefiske. Uten sjølaksefiske er det kun sportsfiskerne i elv som vil ha tilgang på villaks. Hva med de 5,4 millionene nordmenn som ikke er sportsfiskere og som har bidratt med skattepenger for kalking og bekjempelse av gyrodactylus salaris? Måten KLD legger opp forvaltningen vil frata majoriteten av Norges befolkning muligheten til å nyte et måltid villaks.

Dagens forvaltningsregime legger opp til en total utfasing av sjølaksefisket, og dermed en viktig del av kystkulturen, til fordel for et turistfiske i elvene, noe som neppe har vært Stortingets intensjoner i villakspolitikken.

Det er mange som har interesser i villaksen. Dette skaper mye støy og påvirker debatten om den faglig funderte forvaltningen av villaksen. Kravet må være at forvaltningen opptrer på en måte som gir tiltro til forvaltningens uavhengighet og objektivitet.

- NSF er ikke uenige i at det kan være behov for tiltak for å sikre de norske villaksbestandene, men mener at ytterligere innstramminger i fisket i sjø, ikke er

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hammesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---

et nødvendig tiltak. VRLs rapport viser tydelig at det er andre forhold som truer sårbare bestander, og ikke overbeskatning som følge av lovlig faststående redskap i sjø.

- NSF ønsker en forvaltning som ivaretar villaksen og opprettholder en rettfærdig fordeling av høstbart overskudd til nytte for rettighetshavere både på kysten og langs elvene.
- Det er behov for en gjennomgang av dagens villaksforvaltning. Alle berørte interesser bør samles, ikke som nå hvor sjølaksefiskeinteressene er fraværende i alle fora hvor forvaltning diskuteres.
- Det er viktig at det forvaltningsorgan som har ansvar for villaksen opptrer på en måte som gir tiltro til forvaltningens uavhengighet og objektivitet.
- NSF mener forvaltningsansvaret bør overflyttes til Nærings- og fiskeridepartementet.

Kopi til:

Finansdepartementet v/politisk ledelse Postboks 8008 DEP 0030 OSLO

Fiskeridirektoratet Postboks 185 Sentrum 5804 BERGEN

Justis- og beredskapsdepartementet v/politisk ledelse

Postboks 8005 Dep. 0030 OSLO

Klima- og miljødepartementet v/politisk ledelse Postboks 8013 DEP 0030 OSLO

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

v/politisk ledelse

Postboks 8112 DEP 0032 OSLO

Nærings- og fiskeridepartementet v/politisk ledelse

Postboks 8090 Dep 0032 OSLO

Vedlegg

Juridisk utredning advokatfirma Haavind

Norske Sjølaksefiskere

Postadresse: Norske Sjølaksefiskere v/Tomas Sandnes Hammesvegen 161, 7819 Fosslandsosen Leder: Tomas Sandnes	Org.nr. 912.848.302	Bankkonto: 9365. 22.16917	Mobil: 48068681	E-postadresse: tstjerna@gmail.com Internett: www.sjolaksefiske.no E-postadresse: fisk-1@online.no
---	-------------------------------	-------------------------------------	---------------------------	---